

- Sisältää:
1. Seurakuntien ja seurakuntayhtymien sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut vuonna 2004
 2. Julkisten hankintojen kynnysarvot 1.1.2004 alkaen
 3. Tilinpäätöksen valmisteluun liittyviä näkökulmia
 4. Kirjanpitoasioiden neuvottelukunnan jäsenet 2004-2005

1. SEURAKUNTIEN JA SEURAKUNTAYHTYMIEN SOSIAALI- JA ELÄKEVAKUUTUSMAKSUT VUONNA 2004

Sosiaaliturvamaksut ovat 1.1.2004 alkaen seuraavat:

	Työnantaja	Työntekijä
- sosiaaliturvamaksut	4,014 %	
- työttömyysvakuutusmaksu (840 940 euroon saakka)	0,6 %	0,25 %
- työttömyysvakuutusmaksu (840 940 euroa ylittävältä osalta)	2,5 %	0,25 %
- KiEL-maksu	27,0 %	4,6 %
- TEL-maksu	16,99 %	4,6 %
- LEL-maksu	17,8 %	4,6 %
- TaEL-maksu	14,0 %	4,6 %
- ryhmähenkivakuutus, keskimäärin	0,081 %	
- tapaturmavakuutusmaksu, keskimäärin	0,6-0,9 %	

Vakuutusyhtiöt hinnoittelevat itse tapaturmavakuutusmaksut ja nimenomaan suurissa seurakunnissa tapaturmien määrä vaikuttaa maksun määrään.

2. JULKISTEN HANKINTOJEN KYNNYSARVOT 1.1.2004 ALKAEN

Kauppa- ja teollisuusministeriö on vahvistanut 1.1.2004 alkaen sovellettavat julkisten hankintojen kynnysarvot. Seurakuntien ja seurakuntayhtymien tavara- ja palveluhankinnoissa kynnysarvo on 236 945 euroa. Ennakoilmoitus on tehtävä, jos hankinta ylittää 750 000 euroa. Rakennusurakoiden osalta kynnysarvo on 5 923 624 euroa, mikä on myös ennakoilmoituksen alaraja. Tarkempaa tietoa on löydettävissä osoit-

teesta www.vn.fi, polku: kauppa- ja teollisuusministeriö, KTM on vahvistanut julkisten hankintojen...

3. TILINPÄÄTÖKSEN VALMISTELUUN LIITTYVIÄ NÄKÖKULMIA

Kirkkohallitus antoi ohjeet tilinpäätöksen tekemistä varten yleiskirjeen 17/2003 liitteenä. Tätä ohjetta noudatetaan seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä vuoden 2003 tilinpäätöksestä alkaen. Ohjeessa on lukuisia tarkistuksia/muutoksia, jotka on aiheellista ottaa huomioon tilinpäätöstä valmisteltaessa, mm. ohje tulorahoituksen riittävyyden arvioimisesta vuosikatteen avulla (kohta 2.1.7.1.), alijäämän kattamismahdollisuus peruspääomasta/peruspääoman korottamistarve (kohta 2.1.9.2.) sekä ohje kolehtien ja keräystuottojen kirjaustavasta, kun käyttötarkoitus toteutuu seuraavana tilivuotena tai myöhemmin(kohta 1.3.). Liitetietoja ja tase-erittelyjä on lisätty KPL:n ja KPA:n säännösten johdosta.

Kirkkohallitus antoi ohjeen konsernitaseen laatimisesta yleiskirjeen 30/2003 yhteydessä. Tätä ohjetta noudatetaan 1.1.2004 alkavan tilikauden alusta alkaen eli ensimmäisen kerran tilinpäätöksen 2004 yhteydessä. Seurakuntakonsernin toiminta ja talous esitellään toimintakertomuksessa tilinpäätösohjeen kohdan 2.1.8. mukaisesti.

3.1. Taloustilanteesta yleensä

Vuonna 2003 verotilitykset seurakunnille vähenivät vuoteen 2002 verrattuna yhteensä 2,5 %. Tästä vähennyksestä kirkollisveron osuus oli -1,4 % ja yhteisöveron osuus -11,0 %. Verotilitysten pienentymisen pääasiallisina syinä olivat verovähennysten ylärajojen nostamiset sekä verotilitysten huomattava pienentyminen aikaisemmilta vuosilta. Seurakuntakohtaiset vaihtelut olivat tavattoman suuria: kun eräässä keskikokoa suuremmassa seurakunnassa verotilitykset kasvoivat 42,7 % vuoden 2002 tilityksiin verrattuna, vastaavankokoisessa toisessa seurakunnassa verotilitykset vähenivät 44,1 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Palkkataso nousi seurakunnissa 3,3 % 1.3.2003 alkaen ja vuosityövoiman määrä kasvoi tilastojen mukaan vajaa 3 %. Tulojen vähentyminen ja menojen kasvaminen samanaikaisesti aiheuttaa sen, että alijäämäisiä tilinpäätöksiä joudutaan tekemään huomattavasti useammassa seurakunnassa kuin vuonna 2002. Tästä huolimatta kulut on kirjattava riittävän suurina ja vastaavasti aktivoinnit on tehtävä riittävä harkintaa käyttäen. Käyttöomaisuuden suunnitelman mukaisten poistoaikojen pidentämiseksi ei ole riittävä syy se, että vuosikate ei riitä poistojen kattamiseen.

3.2. Taserakenteen oikeellisuuden tarkistaminen

Tilinpäätösohjeen 2.1.9.1. mukaan Vastaavaa -puolella olevien rahoitusarvopaperien sekä rahojen ja pankkisaamisten yhteismäärä on oltava vähintään yhtä suuri kuin Vastattavaa -puolella olevien oman pääoman yleiskatteisten rahastojen, ylijäämien ja varauksien summa. Tämä ohje perustuu mm. siihen, että oman pääoman rahastot, ylijäämät ja varaukset ovat ”korvamerkittyjä”, tiettyyn tarkoitukseen varattuja rahoja ta-

seessa. Jos taseen Vastaavaa -puolella ei ole rahavaroja vähintään yhtä paljon, taseen ilmoittamat rahastot, ylijäämät jne. ovat katteettomia lupauksia.

Taseohjeen 2.1.9.2. mukaan seurakunnan tulee harkita peruspääoman korottamista, jos peruspääoman ja arvonkorotusrahaston yhteismäärä on alle 2/3 pysyvien vastaavien määrästä. Omavaraisuusaste on oltava yli 60 %. Seurakunnalla ei ole mitään syytä pitää peruspääomaa myöskään kohtuuttoman suurena, jos omavaraisuusaste on riittävän suuri, jos rahaa Vastaavaa -puolelta löytyy ja samanaikaisesti alijäämät kasvavat.

Sen lisäksi, että taseen tulee antaa oikeaa tietoa seurakunnan taloustilanteesta, po. asialla on suuri merkitys, kun seurakunnassa alkaa taseeseen kertyä alijäämää. Kirkkojärjestyksen 15:1,3 mukaan seurakunnan on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä katetaan. Taserakenteen tarkistamisen kautta moni seurakunta pystyy kattamaan kertyneet alijäämät. Lisäksi seurakunnalla ei ole mitään perustetta pitää taseessa hallinnollisen kirjanpidon aikaisia verontasaus- ja pääomarahastoja, joiden tarkoituksena oli tasata tilikauden tulosta. Seurakunnille on järjestetty tästä asiasta koulutusta ja tullaan järjestämään mm. Kuntakoulutus Oy:n kautta. Myös ammattitilintarkastajilla tulisi olla riittävät tiedot tämän asian tarkistamiseen.

Liitteenä on muutamia käytännön esimerkkejä seurakuntien tilinpäätöksistä vuodelta 2002. Niiden tarkoitus on esimerkkeinä auttaa tarkistustyötä, antaako seurakunnan tase oikeaa tietoa ja löytyykö mahdollisille alijäämille katetta.

3.3. Hautainhoitorahastojen yli-/alikatteisuuden laskeminen

Seurakunnilla oli tilinpäätösten 2002 mukaan noin 165 miljoonan euron edestä vastuita allekirjoitetuista hautainhoitosopimuksista. Hautainhoitorahaston taseen liitetiedoksi tehdään laskelma rahaston hoitovastuiden määrästä tilinpäätöspäivänä sekä laskelma hautainhoitorahaston yli- tai alikatteisuudesta (tilinpäätösohjeen kohdat 2.3.6. ja 2.3.8.). Jos seurakunta tekee yli yhden vuoden mittaisia haudanhoitosopimuksia, mutta seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa tilivuoden yli meneviä vastuusitoumuksia varten, varojen ja vastuiden kirjaus on hoidettava jaksotussääntöjä noudattaen. Tällöin tulot kirjataan vieraaseen pääomaan saaduiksi ennakoiksi ja sitä puretaan vuosittain haudanhoitosta aiheutuneiden menojen verran. Tiedot näistä laskelmista tulee antaa tilastotiedustelulomakkeella A 8 (hautainhoitorahastosta, hautasija- ja hautamaksuista sekä hautaamisesta), sivulla 8.

Liitteenä on lyhyt laskentakaava haudanhoitosopimusten jäljellä olevan hoitovastuun sekä yli-/alikatteisuuden laskemista varten.

3.4. Verotulojen kirjaus

Jos verohallinto ilmoittaa tilinpäätöksen laatimisaikana seurakunnan oman jako-osuuden muutoksesta, joka kohdistuu viimeksi päättyneelle tai aikaisemmille tilikaudille, tämä oikaisu otetaan huomioon tilinpäätöstä laadittaessa.

Verohallinto tarkisti vuonna 2003 ennakonperinnän jako-osuudet jo joulukuussa. Yhteisöverojen jako-osuutta ei enää tarkisteta jälkikäteen. Näiden seikkojen johdosta

joulukuussa 2003 seurakuntiin tulleet verotilitykset kirjataan vuoden 2003 tuloksi ja tammikuussa 2004 tulevat verotilitykset kirjataan vuoden 2004 tuloksi.

3.5. Kustannusten kohdentaminen tilinpäätökseen 2003

Kustannukset kohdennetaan viimeistään tilinpäätökseen 2004 siten, että palkkaus-, kiinteistö-, hallinto- ja pääomamenot kohdennetaan tehtäväalueille todellisen toiminnan ja käytön mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2003 tilinpäätös on ylimenoaikaa. Seurakunnilla on oikeus kohdentaa tehtäväalueille todellisen toiminnan mukaan palkkausmenot, kiinteistömenot, yleishallinnon vyörytysmenot ja poistot sekä laskea käyttöomaisuuden tasearvoille sisäinen korko. Voimavarojen ja valmiuksien mukaan seurakunnilla on myös oikeus kohdentaa vuoden 2003 tilinpäätökseen osa kuluista oikeille tehtäväalueille eli esim. vain palkkausmenot ja poistot.

Kustannusten kohdentamisessa päättävän taseen käyttöomaisuuden arvolle lasketaan sisäinen korko 12 kuukauden euriborin mukaan. Tällä tarkoitetaan Suomessa käytössä olevaa eli 365 päivän korkoa. Vuoden 2003 viimeisen päivän korko, minkä perusteella sisäinen korko lasketaan, on **2,337 %**. Jos atk-ohjelmassa on tässä kohtaa mahdollisuus vain kahteen desimaaliin, silloin sisäinen korko lasketaan 2,34:llä.

Aikaisemmin runsaassa käytössä olleen kustannuspaikan ”Muu yleinen seurakuntatyö” toivotaan korvattavan 1.1.2003 alkaen voimassa olleen tehtäväalue-luettelon mukaisilla tehtäväalue-nimikkeillä, esim. Jumalanpalveluselämä, Kirkolliset toimitukset jne. Tämän tavoitteena on saada oikeaa tietoa seurakuntien ja koko kirkon todellisesta toiminnasta.

3.6. Tiliryhmien Siirtovelat ja Muut velat sisältö

Kirkkohallituksen virastokollegio on tarkistanut tililuettelomallia viimeksi 3.9.2003. Tämä päivityksen perusteena oli EU-direktiivien noudattaminen. Päivitetty tililuettelomalli on lähetetty seurakuntiin yleiskirjeen 23/2003 liitteenä. Ohjeen mukaan tilivuoden aikana maksettujen palkkojen ennakonpidätykset sekä niistä aiheutuvat kaikki sivukulut sekä arvonlisäverovelka kuuluvat taseryhmään Muut velat. Tililuettelomallissa on varattuna tilit 2560-2569 tilivuoden aikana maksetuista palkoista aiheutuneille sivukuluille. Tilien täsmäytysten helpottamiseksi saattaa olla paikallaan, että sosiaaliturvamaksuja varten varataan tili 2560, eläkevakuutusmaksuvelkaa varten tili 2561, työttömyysvakuutusmaksuvelkaa varten tili 2562, tapaturmamaksuille oma tili jne.

Siirtovelkoihin kirjataan vain tilivuoden aikana maksamattomat palkat sivukuluineen, lomapalkkajaksotus sivukuluineen (tili 2620), korko- ym. jaksotukset. Tilivuoden aikana maksamattomilla palkoilla tarkoitetaan sitä, että esim. tammikuussa maksetaan sunnuntai- ja ylityökorvauksia joulukuun ajalta. Nämä tammi- tai jopa helmikuussa maksetut palkat, jotka kohdistuvat edelliselle tilivuodelle, kirjataan sivukuluineen siirtoveloiksi.

4. KIRJANPITOASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN JÄSENET 2004-2005

Kirkkohallituksen täysistunto valitsi 16.12.2003 § 260 kirjanpitoasioiden neuvottelukunnan jäseniksi vuosien 2004-2005 ajaksi seuraavat henkilöt: Riitta-Sisko Tarkka Helsingin seurakuntayhtymästä, Ingeborg Flythström Siuntion seurakuntayhtymästä, Anneli Heinonen Suomen Kuntaliitosta, Jouni Lätti Hyvinkään seurakunnasta, Eero Prepula PKF Finlad Oy:stä, Esko Säilä KPMG Kunta Oy:stä ja Juha Tuohimäki Audiator Oy:stä ja Maija-Liisa Hietakangas kirkkohallituksesta.

Tätä yleiskirjettä koskeviin mahdollisiin tiedusteluihin vastaa taloussuunnittelupäällikkö Maija-Liisa Hietakangas, e-posti maija-liisa.hietakangas@evl.fi.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junttila

Maija-Liisa Hietakangas

LIITTEET Onko taseen vastaavaa –puolella katetta rahastoille, ylijäämille ja varauksille? (Liite 1)
Hautainhoitovastuun sekä siihen liittyvän yli- tai alikatteisuuden laskeminen (Liite 2)

Onko taseen vastaavaa -puolella katetta rahastoille, ylijäämille ja varauksille?

Tilinpäätösohje 2.1.9.1.:

"Vastaavaa -puolella olevien rahoitusarvopaperien sekä rahojen ja pankkisaamisten yhteismäärä on oltava vähintään yhtä suuri kuin vastattavaa puolella olevien oman pääoman yleiskatteisten rahastojen, ylijäämien ja varausten yhteismäärä."

Tilinpäätösohje 2.1.9.2.:

"Srk:n tulee harkita peruspääoman korottamista, jos ppo:n ja arvonkorotusrahaston yhteismäärä on alle 2/3 pysyvien vastaavien määrästä. Omavaraisuusaste oltava yli 60 %."

Tilinpäätösten 2002 mukaan oli 209 seurakuntataloutta, missä vastattavaa -puolella oli rahastoja, ylijäämiä ja varauksia enemmän kuin vastaavaa -puolella oli katetta! *(olettaen, että pysyvien vastaavien sijoituksissa ei ollut rahasisjoituksia)*

Esimerkki seurakunnasta 1:

	Tilinpäätös 2002	Korjaus- ehdotus
* Käyttöomaisuus ja pitkäaik.sijoitukset	14 557	14 557
* Rahoitusarvopap.sekä rahat ja pankkisaamiset	5 062	5 062
* Peruspääoma	7 142	10 655
* Rahastot	3 513	0
* Tilikausien ylijäämät yht.	1 404	1 404
* Oma pääoma yht.	12 059	12 059
* Varaukset	3 761	3 761
* Omavaraisuus %	83 %	83 %
Peruspääoman suhde pysyviin vastaaviin (Rahoitusarvopaperit+rahat) - (Rahastot + yli-/alijäämät +varaukset)	49 % -3 616	73 % -103

Korjausehdotus:

Rahastot esitetään lakkautettavaksi ja puretaan tilinpäätöksen yhteydessä tuloslaskelmaan ja sen jälkeen peruspääomaan. Ylijäämäriiviltä taikka varauksista on vielä tarvetta siirtää peruspääomaan 103 000 euroa + vähintään 1 kuukauden kassastamaksut.

Esimerkki seurakunnasta 2:

	Tilinpäätös 2002	Korjaus- ehdotus
* Käyttöomaisuus ja pitkäaik.sijoitukset	143	143
* Rahoitusarvopap. sekä rahat ja pankkisaamiset	553	553
* Peruspääoma	557	157
* Rahastot	0	0
* Tilikausien ylijäämät yht.	113	513
* Oma pääoma yht.	671	671
* Varaukset	0	0
* Omavaraisuus %	96 %	110 %
Peruspääoman suhde pysyviin vastaaviin (Rahoitusarvopaperit+rahat) - (Rahastot + yli-/alijäämät +varaukset)	390 %	110 %
	440	40

Korjausehdotus:

Peruspääomasta siirretään 400 000 euroa Edellisten tilikausien ylijäämä-riville. Jos seurakunnassa on lähitulevaisuudessa tulossa suuria investointeja, peruspääomaan voisi jättää hieman enemmän. Vastaavaa -puolen rahojen ja vastattavaa -puolen varausten erotus tulee olla positiivinen vähintään yhden kuukauden kassastamaksujen verran.

Esimerkki seurakunnasta 3:

	Tilinpäätös 2002	Korjaus- ehdotus
* Käyttöomaisuus ja pitkäaik.sijoitukset	4 998	4 998
* Rahoitusarvopap. sekä rahat ja pankkisaamiset	1 527	1 527
* Peruspääoma	2 839	4 175
* Rahastot	336	0
* Tilikausien ylijäämät yht.	2 451	1 451
* Oma pääoma yht.	6 053	6 053
* Varaukset	0	0
* Omavaraisuus %	92 %	92 %
Peruspääoman suhde pysyviin vastaaviin (Rahoitusarvopaperit+rahat) - (Rahastot + yli-/alijäämät +varaukset)	57 %	84 %
	-1 260	76

Korjausehdotus:

Rahastot esitetään kirkkovaltuustolle lakkautettavaksi ja niiden pääoma siirretään tuloslaskelman kautta peruspääomaan. Tilikauden ylijäämä-riviltä siirretään 1 000 000 euroa peruspääomaan.

Jos srk ei huomaa tilik. ylijäämän katteettomuutta ja siten luottaa 2,4 milj. euron "puskureihin" eli alijäämien kattamismahdollisuuksiin, se saattaa aiheuttaa kassakriisin seurakunnassa. Kassavarojen riittävyys tarkistettava.

Hautainhoitovastuun sekä siihen liittyvän yli- tai alikatteisuuden laskeminen

Lähtökohta:

Tilinpäätösohje, kohdat 2.3.6 ja 2.3.8. (yleiskirje nro 17/2003)

Laskusääntö:

Kun tilivuoden aikana hautainhoitosopimukseen kohdistuneet kaikki menot jaetaan sopimushautojen lukumäärällä, saadaan yhden hoidetun haudan kustannukset keskimäärin. Hautainhoitovastuu saadaan kertomalla yhden hoidetun haudan kustannukset jäljellä olevien hoitosopimushautojen lukumäärällä.

Hoitosopimushautojen lukumäärä lasketaan seuraavasti:

Esim. srk:lla on tilinpäätöspäivänä(=31.12.) vastuullaan hoitosopimuksia	
1000 hautaa viisi seuraavaa vuotta(hoitokautta)	5 000
400 hautaa 8 seuraavan hoitokauden ajan	3 200
150 hautaa 12 seur. hoitokauden ajan	1 800
<u>Hoidettavien sopimushautojen lukumäärä yht.</u>	10 000

Hoitosopimusvastuun laskeminen:

Jos seurakunnassa yhden sopimushaudan hoito maksoi kuluneen tilikauden aikana keskimäärin esim. 32 euroa, jäljellä oleva hoitovastuu esim. 10 000 sopimushaudasta on 320 000 euroa.

Vaihtoehto 1, seurakunnalla on hautainhoitorahasto

Hoitovastuun suuruutta verrataan taseen vastaavien Hautainhoitorahaston varoihin. Jos Hautainhoitorahaston varoja on esim. 340 000 euroa, rahaston ylikatteisuus on 20 000 euroa.

Vaihtoehto 2, seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa

Hoitovastuun suuruutta verrataan taseessa tähän tarkoitukseen varattuihin varoihin. Jos srk:lla olisi em. esimerkin mukaan hautainhoitovastuuta 320 000 euron edestä ja srk:n taseen vastattavaa -puolella vieraassa pääomassa saatuina ennakoina hautainhoitovastuuta varten olisi rahaa 60 000 euroa, seurakunta ilmoittaa tilinpäätöksen liitetietona hautainhoitosopimusten alikatteisuuden suuruudeksi 260 000 euroa.